

Kós Károly Virtuális Archívum létrehozása és Lajta Béla Virtuális Archívum megújítása

Budapest Főváros Levéltára indította útjára Magyarországon 2010-ben a teljes építész életművet bemutató és a művész hagyatékát a lehető teljesség igényével egy helyen digitálisan hozzáférhetővé tevő virtuális archívum műfaját a Lajta Béla Virtuális Archívum (LBVA) létrehozásával a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. 2014-ben Ybl Miklós születésének 200 évfordulóján ugyancsak az NKA támogatásával valósult meg az Ybl Miklós Virtuális Archívum (<http://ybl.bparchiv.hu>), melynek esetében a leszűrt tapasztalatoknak és az időközben hozzáférhetővé vált alkalmazásoknak köszönhetően korszerűbb informatikai és arculati megoldások érvényesülhettek. Mivel a 2010-ben elindított LBVA eredeti alkalmazása a jelenlegi informatikai környezetben nem volt tovább működtethető, szükséges volt új alkalmazás létrehozása és a tartalom teljes körű migrálása. Ezt és a Kós Károly Virtuális Archívumot is (KKVA) az Ybl Miklós Virtuális Archívum informatikai, adatszerkezeti, funkcionális és arculati megoldásaihoz – a szükséges mértékű módosítással, korszerűsítéssel – igazodva valósítottuk meg, így a BFL által működtetett építész-honlapok hosszabb távra is egységes és tovább szaporítható sorozatot alkotnak.

Lényeges különbséget jelent, hogy Ybl Miklósnak fennmaradt jelentős személyes tervhagyatéka nagyjából Budapest Főváros Levéltárában, amelynek feldolgozása és digitalizálása önmagában is a virtuális archívum alapját képezte, és kiegészíthető volt más gyűjteményekben őrzött anyagokkal. Lajta Béla esetében viszont szétszóródott hagyatékának, töredékesen fennmaradt életművének a fellelhető tárgyait, képi és írásos dokumentumait a világháló segítségével lehetett sokféle lelőhelyről „összegyűjteni”, és egy jól áttekinthető, kereshető rendszerben bemutatni. A fő feladat jelen pályázat keretében, az informatikai fejlesztésen túl, a tartalom teljes körű migrálása volt, ami kiegészült Lajtának a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központban (MÉM-MDK) őrzött fényképgyűjteménye digitalizált anyagának bővítésével és a fényképek térképes keresőjének megvalósításával.

Kós Károlynak kompakt hozzáférhető hagyatéka ugyancsak nem létezik, hanem számos magyarországi és erdélyi gyűjteményben, valamint magántulajdonban lévő anyagok digitalizálásával és egy egységes rendszerben történő elhelyezésével a virtuális archívumban állhat össze. A legfontosabb lépés ennek a rendszernek a megteremtése volt, amelyben támaszkodtunk Anthony Gall építészettörténész több évtizedes kutatásaira. Ennek alapul vételével képeztük az alkotások listáját, amelyhez a fennmaradt dokumentumokat hozzárendeltük. A KKVA-ban 187 önálló alkotásként (megvalósult és meg nem valósult épületek, pályatervek stb.) azonosítható műről készült több szempontú kereshetőséget (hely, tervezés és építés ideje, tervező(k), építtető, épülettípus) biztosító adatlap és leírás. Az egyes alkotásokhoz rendelődnek a digitalizált dokumentumok, amelyek mindegyike ugyancsak önálló adatlappal, leírással rendelkezik, és önálló találatként is megjelenhet, s ennek irányából is el lehet jutni az érintett alkotáshoz.

A KKVA a MÉM-MDK-vek szoros együttműködésben valósult meg. A BFL elsősorban Kós 1914 előtti budapesti munkásságához tartozó épületek terveit őrzi (pl. Fővárosi Állat- és

Növénykert, Városmajor utca 59. alatti iskola és óvoda), a MÉM-MDK-ban található hagyatékban zömmel az 1918 utáni erdélyi munkásság dokumentumai vannak, közöttük számos tervpomp (különös tekintettel a javítások, helyreállítások terveire), lakóház, kultúrház, mezőgazdasági és oktatási épület anyaga. A sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum szíves hozzájárulásával volt módunk az múzeum épületére vonatkozó, őrizetükben lévő tervanyagot is feltölteni. A KKVA induló tartalmát tehát Budapest Főváros Levéltára, a MÉM-MDK és a Székely Nemzeti Múzeum által őrzött tervanyag jelenti. Mindez lehetővé teszi, hogy a virtuális archívum áttekintést adjon Kós teljes építészeti munkásságáról, lehetővé tegye annak kutatását, oktatását, tanulmányozását az őrzőhelyek felkeresése nélkül is, és a kialakított rendszer alkalmas arra is, hogy az építészeti életmű további, sok helyen, szétszórtan őrzött forrásait is folyamatos gyarapítással befogadja.

A leírások és adatlapok angol nyelven is elérhetőek, ami kulcsfontosságú az életmű nemzetközi recepciója szempontjából.

A LBVA tartalmának migrálásában és bővítésében az eredeti virtuális archívum alkotója, Csáki Tamás művészettörténész működött közre. A KKVA főszerkesztője Anthony Gall, az összeállítást döntő részben Magyaróvári Fanni és Medgyesy-Tőrek Flóra művészettörténészek végezték, az angol fordítást Charles Horton készítette. Mindkét virtuális archívum informatikai fejlesztője a Cheppers Szolgáltató Zrt. volt.

Lajta Béla Virtuális Archívum: <https://lajta.bparchiv.hu/fooldal>

Kós Károly Virtuális Archívum: <https://kos.bparchiv.hu/hu/fooldal>